

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno disertanta	Mgr. Ondřej Šmat
Téma práce:	Sousedská práva a jejich ochrana v teorii a praxi v českém právu v kontextu vybraných evropských právních úprav
Rozsah práce:	550.141 znaků
Datum odevzdání práce:	26. 03. 2024 (elektronická podoba)

1. Aktuálnost (novost) tématu

S rostoucí hustotou zalidnění a urbanizací dochází k častějším konfliktům mezi sousedy. V České republice, stejně jako v jiných evropských zemích, se proto dostávají do popředí otázky týkající se ochrany sousedských práv a řešení sporů. Právní úprava sousedských práv je zásadní pro zajištění pokojného soužití a ochranu majetkových práv jednotlivců. Český občanský zákoník, který vstoupil v účinnost v roce 2014, přinesl řadu změn a nových ustanovení, která se dotýkají sousedských práv. To zahrnuje například úpravy týkající se imisí a možnosti ochrany před nimi. Studium aktuální právní úpravy a jejího vývoje je nezbytné pro pochopení současné situace a možností ochrany sousedských práv.

Srovnání české právní úpravy s úpravami v jiných evropských zemích umožňuje identifikovat silné a slabé stránky české legislativy. Takové srovnání může vést k návrhům na zlepšení právního rámce a inspirovat se nejlepšími praxemi z jiných jurisdikcí.

Ochrana sousedských práv je úzce spjata s ochranou základních práv a svobod, zejména práva na respektování soukromého a rodinného života a práva na ochranu vlastnictví. V rámci pojednání i problematice imisí tak není možné ponechat stranou ani otázku základních lidských práv a svobod.

Téma je tak vysoce aktuální z několika důvodů, včetně rostoucí urbanizace, nové právní úpravy, významné soudní praxe, evropského srovnání a ochrany lidských práv.

Téma lze s ohledem na tyto okolnosti hodnotit jako aktuální.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

a) Teoretické znalosti

Práce vyžaduje hluboké pochopení občanského práva, zejména částí týkajících se vlastnických práv a sousedských vztahů. Je nutné podrobně prostudovat příslušná ustanovení stávajícího českého občanského zákoníku, ale také historický vývoj právní úpravy a právní teorie týkající se sousedských práv.

Srovnávací právo: Pro porovnání české právní úpravy s vybranými evropskými právními systémy je potřeba mít znalosti o právních systémech těchto zemí, zejména těch, které jsou považovány za vyspělé v této oblasti. To zahrnuje studium právních textů, odborných článků a soudních rozhodnutí v několika jazycích.

b) Vstupní údaje a jejich zpracování

Právní texty a judikatura: Shromáždění a analýza zákonů, odborné literatury a judikatury jak z českého právního prostředí, tak z vybraných evropských zemí.

c) Použité metody

Srovnávací metoda: Klíčovou metodou bude srovnávací analýza právních úprav v České republice a vybraných evropských zemích. To zahrnuje identifikaci a analýzu rozdílů a podobností v právní úpravě sousedských práv, přičemž bude zohledněna právní kultura a specifické socio-ekonomické podmínky jednotlivých zemí.

Analýza judikatury: Systematická analýza soudních rozhodnutí s cílem pochopit, jak jsou teoretické právní normy aplikovány v praxi a jak soudy interpretují ochranu sousedských práv.

V rámci zpracování práce by měl autor identifikovat vyspělé evropské země, jejichž právní úpravy sousedských práv jsou považovány za efektivní a dobře fungující. Kritéria výběru mohou zahrnovat míru urbanizace, historický vývoj právní kultury, dostupnost soudních rozhodnutí a obecně uznávané standardy v oblasti sousedských práv.

Analýza výsledků srovnání umožní identifikovat silné a slabé stránky české právní úpravy ve srovnání s vybranými zahraničními úpravami. Autor by měl učinit návrhy na zlepšení české právní úpravy s cílem zvýšit efektivitu vymáhání sousedských práv.

Závěr

Důkladná a kritická srovnávací analýza umožní nejen popsat, ale také efektivně porovnat právní úpravy sousedských práv v České republice a vybraných evropských zemích. Na základě této analýzy mohou být identifikovány oblasti pro zlepšení a navrženy konkrétní změny, které zvýší efektivitu vymáhání sousedských práv a přispějí k harmonickému soužití osob v České republice.

Kritická analýza: Hodnocení efektivity současné právní úpravy na základě teoretických znalostí, empirických dat a srovnání s vyspělými evropskými právními systémy.

Odůvodnění náročnosti s ohledem na výzkumné otázky

Komplexnost právních systémů: Zodpovězení otázky, zda je současná česká právní úprava ochrany sousedských práv srovnatelná s vyspělými evropskými státy, vyžaduje hluboké a detailní srovnání právních systémů, což je časově náročné a vyžaduje pokročilé znalosti v oblasti srovnávacího práva.

Práce na téma „Sousedská práva a jejich ochrana v teorii a praxi v českém právu v kontextu vybraných evropských právních úprav“ je náročná z hlediska teoretických znalostí, shromažďování a zpracování vstupních údajů a použitých metod. Tento výzkum vyžaduje hluboké právní znalosti, systematický přístup k srovnávací analýze a schopnost kriticky hodnotit efektivitu právních norem v praxi. S ohledem na výzkumné otázky je náročnost práce vysoká, ale její výsledky mohou významně přispět k pochopení a zlepšení právní ochrany sousedských práv v České republice.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je členěna do 5 základních kapitol. Toto členění považuje za vhodné a obvyklé. Autor přistupuje nejprve k historickému výkladu, následně se věnuje rozboru konkrétních vybraných základních ustanovení a judikatuře k nim a následně se zabývá komparativním srovnáním s vybranými evropskými zeměmi.

Práce Mgr. Ondřeje Šmata vyhovuje z hlediska formálního a systematického členění všem požadavkům kladeným na vědecké disertace tohoto druhu. Struktura práce je logicky vystavěna a vykazuje hluboké porozumění tématu. Autor rovněž zpracovává téma metodami,

které si předsevzal v úvodu práce.

4. Vyjádření k práci

Z práce je znát určité autorovo osobní „zaujetí“ daným tématem. Rovněž autor v práci poukazuje na sporné či výkladově nejasné právní otázky, které následně řeší.

Velkou předností je rovněž analýza i velmi recentní judikatury (např. NS 22 Cdo 3552/2021). Práce je skutečně velmi podrobná a je zřejmé, že autor se při studiu dané materie dostal až k samé filozofické podstatě sousedských vztahů a jejich právní regulace. Práce rovněž prokazuje schopnost autora nahlížet na danou problematiku z pohledu obou sousedů.

Práce je dobře strukturovaná a přehledná. Pozitivně je možné hodnotit, že autor po představení právní úpravy Rakouska, Francie a britské právní úpravy provádí i vlastní analytické srovnání dané právní úpravy s českou právní úpravou. Zejména pak u blízké rakouské právní úpravy se autor nevyhýbá kritice jak české, tak i rakouské právní úpravy a pro české právo činí vhodná doporučení.

Pozitivně hodnotím výklad imisí. Autor se velmi pečlivě věnuje problematice imisí, což je klíčový aspekt sousedských práv. Výklad je komplexní a zahrnuje jak přímé, tak nepřímé imise, přičemž se opírá o současnou právní úpravu dle § 1013 OZ. Výklad se neomezuje pouze na teoretické základy, ale obsahuje i praktické aspekty, což zvyšuje aplikovatelnost výzkumu. Pozitivně hodnotím i drobné postřehy autora ohledně žalob na stanovení hranic pozemku a jejich procesním aspektům. Pozitivem práce je i propojení hmotněprávní úpravy s procesním právem.

Práce nevykazuje mnoho zásadních chyb. Autor se zaměřuje na klasické pozemkové imise, avšak v práci nejsou vůbec řešeny imise vznikající v souvislosti s novodobým způsobem vlastnictví (např. imise v bytových domech v souvislosti s bytovým spoluvlastnictvím). U klíčových ustanovení ohledně imisí postrádám hlubší rozpor pojmu „místní poměry“. Rovněž i blízká rakouská doktrína tento pojem vykládá poměrně podrobně a rakouská judikatura je k tomuto tématu rovněž stále nejednotná. Nechávám případně pro vlastní obhajobu práce, jak z hlediska místního autor vnímá „místní poměry“ a jak dlouhé časové hledisko musí být naplněno pro případnou změnu těchto místních poměrů, tj. kdy se existující imise stává „souladnou s místními poměry“. Rakouská judikatura je z hlediska časového roztržštěna od dlouhé doby 30 let (OGH 3 Ob 591/87) až po dobu 3 let (7 Ob 361/97g). Objevují se i názory na dobu 7 let (OGH 5 Ob 65/03z). V zásadě je však dovozováno, že místní poměry jsou dynamický pojem (OGH 6 Ob 109/02a). V právní úpravě obecných imisí rovněž postrádám úvahu, zda soud v rozsudku může, musí či naopak nesmí stanovit konkrétní opatření, která má žalovaný učinit, aby nedocházelo k imisím. Rakouské právo zde dovozuje, že výběr opatření, která zamezí imisím, musí být ponechán na žalovaném (naposledy např. OGH 1 Ob 192/23a). Toto rovněž případně ponechávám k diskuzi v rámci obhajoby práce.

Dále je možné poukázat na nesprávné tvrzení na str. 87 „objektivní odpovědnost s možností vyvinění“ a „absolutní objektivní odpovědnost za uvedené škody (při stíhání apod.), tedy bez možnosti vyvinění“. Přestože jsou v práci zmíněny mimoprávní aspekty, text by mohl více reflektovat interdisciplinární přístupy, například z oblasti sociologie nebo urbanistiky. Autor tak mohl integrovat do práce více pohledů z různých disciplín, které mohou ovlivnit problematiku sousedských práv. Rovněž v případě rakouské právní úpravy mohl autor zohlednit bohatou judikaturu rakouského Nejvyššího soudního dvora, která vychází z pro české právní prostředí velmi podobné právní úpravy (což i autor v práci sám uvádí), ale i současně vychází z velmi podobného sociálně-kulturního prostředí (viz výše citovaná

rakouská judikatura k imisím). Rovněž mohla být navržena opatření ke zvýšení počtu mimosoudních řešení sousedských konfliktů.

U partii pojednávající o Velké Británii se autor dopouští určitých zjednodušení. Autor uvádí na str. 189, že „*Právní systém Velké Británie spadá oproti (evropskému) kontinentálnímu právu, do tzv. angloamerické právní kultury, jinak nazývané common law*“. Zde je však nezbytné zohlednit, že „právní systém Velké Británie“ stricto sensu neexistuje, protože stále existuje obsahově odlišné anglické právo a skotské právo. Tuto skutečnost sám autor přiznává i na str. 191. Zde uvádí, že nepojednává v práci o „britském“ právu, ale o právu anglickém, resp. právu Anglie a Walesu.

Disertační práce Mgr. Ondřeje Šmata je velmi komplexní a dobře strukturovaná. Autor prokazuje hluboké teoretické znalosti a schopnost aplikovat různé metodologické přístupy pro dosažení výzkumných cílů. Práce poskytuje cenný přehled o historickém vývoji, současné právní úpravě a komparativní analýze sousedských práv, a zároveň přináší konkrétní návrhy na zlepšení efektivity právní ochrany sousedských práv v České republice.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	<p>Práce si klade za cíl odpovědět na následující výzkumné otázky:</p> <p>Je současná česká právní úprava ochrany sousedských práv srovnatelná s vyspělými evropskými státy? a Je naše současná úprava ochrany sousedských práv efektivní v hájení sousedských práv?</p> <p>Autorovi se podařilo naplnit stanovené cíle práce. Práce komplexně odpovídá na všechny výzkumné otázky, které byly stanoveny na začátku. Téma je zpracováno podrobně a systematicky, s využitím relevantních legislativních a judikatorních zdrojů. Výsledky jsou jasně prezentovány a podloženy relevantními argumenty, což svědčí o vysoké kvalitě zpracování a odborné úrovni autora.</p>
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Předložené dílo je nepochybně autorovým vlastním dílem. Nemám pochyby o tom, že autor předloženou práci zpracoval samostatně.
Logická stavba práce	Práce je logicky vystavěna od úvodu, přes teoretický základ, analýzu současné legislativy a judikatury, až po výhled do budoucnosti a závěrečné shrnutí. Obsahem jsou i komparativní kapitoly. Každá kapitola logicky navazuje na předchozí a přispívá k celkovému pochopení a dobré čtivosti práce.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autor dostatečně cituje české zdroje. Autor pracuje s cizojazyčnými zdroji. Práce obsahuje bohatý poznámkový aparát.

Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Analýza je v textu obsažena v dostatečném rozsahu stran práce.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Text je řádně členěn, nadpisy a podnadpisy jsou číslovány. Práce neobsahuje grafy a tabulky. V poznámkách pod čarou není vždy zcela správně zarovnán text do bloku.
Jazyková a stylistická úroveň	Text je strukturován dobře, srozumitelně, bez pravopisných chyb. Věty jsou většinou stylisticky formulovány dobře a srozumitelně.

Autor prokázal schopnost samostatné tvůrčí práce v oboru občanského práva.

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Doporučuji práci k obhajobě
---	------------------------------------

V Praze dne 29. 05. 2024

JUDr. Michael Zvára, Ph.D., LL.M.
oponent